

महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानांतर्गत
महिलांच्या सर्वांगीण विकासासाठी जागतिक महिला
दिन ८ मार्च पासून ते जागतिक पर्यावरण दिन ५
जून या कालावधीत राज्यात महासमृद्धी महिला
सक्षमीकरण अभियान राबविणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: एमएसआरएलएम - २०२१/प्र.क्र.४७/योजना-३

२५, बांधकाम भवन, मईबान रोड,

फोर्ट, मुंबई-४०० ००९

दिनांक: २३ फेब्रुवारी, २०२१

वाचा :-

- १) शासन निर्णय क्रमांक एनआरएलएम-२०१२/प्र.क्र.१९६/योजना-३ दि. १८/७/२०११
- २) शासन निर्णय क्रमांक सपस-२०१८/प्र.क्र.२७२/२४ स, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, दि. ०४/१०/२०१८
- ३) शासन निर्णय क्रमांक प्रआयो-२०२०/प्र.क्र.१०७/योजना १०, ग्राम विकास विभाग, दि. १९/११/२०२०
- ४) केंद्र शासनाचे पत्र क्रमांक F. No. J-१०६१८/०१/२०१८-RL (३६२४३४), दिनांक ८/२/२०२१

प्रस्तावना :-

ग्रामविकासामध्ये महिला सक्षमीकरण हा महत्वाचा विषय असून समाजाच्या मुख्य प्रवाहात आणून त्यांचे सामाजिक, आर्थिक, शैक्षणिक, सांस्कृतिक, राजकीय असे सर्वांगीण सक्षमीकरण करणे गरजेचे आहे. यासाठी शासनामार्फत विविध योजनांच्या माध्यमातून प्रयत्न करण्यात येत आहेत. ग्रामीण भागातील गरीब व जोखीमप्रवण महिलांना समृद्ध, आत्मसन्मानाचे व सुरक्षित जीवन जगता यावे, यासाठी त्यांच्या सर्वसमावेशक, लोकशाही तत्वावर आधारीत स्वयंचलित समुदाय संस्थांची निर्मिती करून त्यांचे अधिकार व हक्क, विविध वित्तीय सेवा, तसेच शाश्वत उपजीविकेच्या संधी प्राप्त होण्याच्या दृष्टीने पोषक वातावरणाची निर्मिती करण्यासाठी महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानाच्या माध्यमातून प्रयत्न करण्यात येत आहेत. गावपातळीवर राबविण्यात येणा-या विकासाच्या विविध योजनांमध्ये महिलांचा सक्रिय सहभाग वाढविणे आवश्यक आहे. जेणेकरून त्या योजनांचा कृतीसंगमाच्या (Convergence) माध्यमातून लाभ अभियानातील महिलांना उपलब्ध करून देता येईल. तसेच संदर्भ क्रमांक ४ अन्वये केंद्र शासनाने जागतिक महिला दिनानिमित्त अभियानांतर्गत स्वयं सहाय्यता समूहाच्या यशस्वी वाटचाल साजरी करण्यासाठी राज्यात राज्य, जिल्हा, तालुका व क्लस्टरस्तरावर जागतिक महिला दिन साजरा करण्याच्या सूचना प्राप्त झालेल्या आहेत. त्या अनुषंगाने महिलांच्या सर्वांगीण विकासासाठी व जागतिक महिला दिनानिमित्त अभियानांतर्गत स्वयं सहाय्यता समूहांच्या चळवळीची यशस्वी वाटचाल साजरी करण्यासाठी -महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियान- राबविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानांतर्गत ग्रामीण भागातील महिलांचा सर्वांगीण विकास होऊन त्यांचे सक्षमीकरण व्हावे यासाठी शासनाच्या विविध योजनांचा कृतीसंगम घडवून जागतिक महिला दिनानिमित्त अभियानांतर्गत समुदाय संस्थांची यशस्वी वाटचाल साजरी करण्यासाठी जागतिक महिला दिन ८ मार्च २०२१ ते जागतिक पर्यावरण दिन ५ जून २०२१ या दरम्यान कालबद्ध पद्धतीने -महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियान राबविण्यास मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

अ. महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानाचे उद्देश:

- १) राज्यातील ग्रामीण महिलांना स्वयं सहाय्यता समूहांद्वारे (SHGs) संघटीत करणे व ग्रामसंघ (Village Organisation) आणि प्रभागसंघ (Cluster Level Federation) च्या माध्यमातून त्यांचे संघटन अधिक मजबूत करणे.
- २) सर्व महिलांची दशसूत्रीद्वारे संघटनाबरोबर आरोग्य, पोषण, स्वच्छता, शिक्षण, जीवन कौशल्ये इ. बाबत माहिती व प्रशिक्षणाद्वारे क्षमता बांधणी करणे.
- ३) शासनाच्या विविध योजनांची माहिती महिलांना देऊन Demand Generation करणे, त्यांना शासकीय सेवा सुविधांचा लाभ घेण्यासाठी प्रवृत्त करणे.
- ४) महिलांच्या आर्थिक, सामाजिक इ. सर्वांगीण विकासास चालना देऊन त्यांना गावाच्या विकासात सहभागी करून मुख्य प्रवाहात आणणे.
- ५) याकामी शासनाच्या सर्व संबंधित विभागांबरोबरच समाजाच्या प्रत्येक घटकास सक्रीय सहभागी करून महिला सक्षमीकरणाची एक लोक चळवळ उभी करणे.

आ. महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानात राबवावयाचे उपक्रम :

१. स्वयं सहाय्यता गट, ग्रामसंघ व प्रभागसंघाच्या माध्यमातून महिलांच्या सक्षम संस्था निर्माण करणे.

महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानांतर्गत निश्चित करून दिलेले खालील उद्दिष्टे पूर्ण करणे.

- १) स्वयं सहाय्यता समूह स्थापना करणे.
- २) ग्रामसंघ स्थापना करणे.
- ३) प्रभाग संघ स्थापना करणे.
- ४) उत्पादक गट स्थापन करणे.
- ५) स्वयं सहाय्यता समूह, ग्रामसंघ व प्रभागसंघाचे खाते उघडणे.

२. महिलांना पायाभूत प्रशिक्षण व उद्योजकता विकासासाठी कौशल्य प्रशिक्षण देऊन त्यांची क्षमता बांधणी करणे.

महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानांतर्गत निश्चित करून दिलेले खालील प्रशिक्षणाचे उद्दिष्टे पूर्ण करणे.

- १) स्वयं सहाय्यता समूहाच्या जीवनचक्रानुसार प्रशिक्षणे देणे.
- २) ग्रामसंघाच्या जीवनचक्रानुसार प्रशिक्षणे देणे.
- ३) प्रभागसंघाच्या जीवनचक्रानुसार प्रशिक्षणे देणे.

- ४) उत्पादक संघाच्या जीवनचक्रानुसार प्रशिक्षणे देणे.
- ५) प्रभागसंघाच्या सहाय्याने जिल्ह्यात एक समुदाय प्रशिक्षण केंद्र उभारणे.

३. महिलांचे उपजीविकेचे स्रोत वाढविण्यासाठी उत्पादन व सेवा क्षेत्रात उद्योग निर्मितीसाठी निधी व कर्ज वितरीत करणे.

महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानांतर्गत समुदायस्तरीय संस्थांना त्यांच्या उपजीविकेचे स्रोत वाढविण्यासाठी त्यांच्या जीवनचक्रानुसार

- १) फिरता निधी वितरीत करणे.
- २) समुदाय गुंतवणूक निधी वितरीत करणे.
- ३) ग्रामसंघ व प्रभागसंघांना Startup निधी वितरीत करणे.
- ४) उत्पादक संघांना बीज भांडवल व मुलभूत सुविधा निधी वितरीत करणे.
- ५) बँकेमार्फत कर्ज उपलब्ध करून देणे.

४. महिलांच्या उत्पादनांचे मार्केटींग करण्यासाठी आकर्षक ब्रँडिंग व पॅकेजिंगवर काम करणे.

- १) ब्रँडिंग व पॅकेजिंगसाठी स्वयं सहाय्यता गटांनी तयार केलेली प्रमुख किमान पाच उत्पादने निवडणे.
- २) ब्रँडिंग व पॅकेजिंगसाठी प्रशिक्षण व अभ्यास दौ-यांचे आयोजन करणे.
- ३) जिल्ह्याचा एक ब्रँड विकसित करणे.
- ४) निवडलेल्या उत्पादनाचे उत्कृष्ट पॅकेजिंग करणे.
- ५) निर्माण केलेल्या ब्रँडची प्रसिध्दी करणे.

५. महिलांच्या उत्पादनांची विक्री करण्यासाठी प्रदर्शन, कॉप-शॉप, सहकारी व कॉर्पोरेट मॉलमध्ये उत्पादने विक्रीची संधी उपलब्ध करून देणे.

- १) ग्रामीण भागात जिल्हा परिषद, पंचायत समित्या, तालुका विक्री केंद्र, ग्रामपंचायत इत्यादी शासकीय गाळ्यांमध्ये स्वयं सहाय्यता गटांचे उत्पादने विक्रीसाठी कॉप-शॉप सुरु करणे.
- २) शहरी भागातील गृहनिर्माण सोसायट्यांमधील रहिवाश्यांना धान्य, फळे, भाजीपाला, दुध, अंडी इत्यादी उत्पादने विक्री करण्यासाठी कॉप-शॉप सुरु करणे.
- ३) सहकारी व कॉर्पोरेट मॉलमध्ये स्वयं सहाय्यता गटांना त्यांची उत्पादनांचे प्रदर्शन व विक्रीसाठी संधी देणे.
- ४) पर्यटनस्थळ/प्रेक्षणीय स्थळे व तिर्थस्थळांच्या ठिकाणी विक्री केंद्रे सुरु करणे.
- ५) महिलांनी तयार केलेले उत्पादने अॅमेझॉन व GeM सारख्या ऑनलाईन मार्केटींग प्लॅटफॉर्मवर उपलब्ध करून देणे.

६. स्वयं सहाय्यता गटांमार्फत शासनाचे विविध विभाग, कार्यालये, संस्था, पंचायतराज संस्था यांना सेवा व साहित्य पुरवठा करणे.

- १) केंद्र शासन किंवा राज्य शासनाच्या विभाग/कार्यालयाशी सामंजस्य करार करणे.
- २) सामंजस्य करार केल्यानंतर प्रत्येक विभागातून स्वयं सहाय्यता समूहांच्या उत्पादनाची खरेदीसाठी ऑर्डर्स मिळविणे
- ३) शासकीय, निम शासकीय, सहकारी कॉर्पोरेट इ.कार्यालयांना सेवा पुरविणे.

- ४) शासकीय कार्यालय/ आवारामध्ये असलेल्या उपहारगृह स्वयं सहाय्यता गटांना चालविण्यासाठी देणे.
- ५) स्वयं सहाय्यता समूहासाठी उद्योग आधार व अन्न परवाना मिळविणे.

७. बेरोजगार युवक-युवतींना रोजगार व स्वयंरोजगारांच्या संधी उपलब्ध करून देणे.

- १) बेरोजगार युवक-युवतींच्या जनजागृतीसाठी मेळावे आयोजित करणे.
- २) दीन दयाळ उपाध्याय ग्रामीण कौशल्य योजनेतर्गत जिल्ह्यांना दिलेले प्रशिक्षणाचे उद्दिष्टे पूर्ण करणे
- ३) दीन दयाळ उपाध्याय ग्रामीण कौशल्य योजनेतर्गत प्रशिक्षित युवक-युवतींना प्रकल्प अंमलबजावणी यंत्रणेमार्फत रोजगार उपलब्ध करून देणे.
- ४) RSETIs योजनेतर्गत जिल्ह्यांना दिलेले प्रशिक्षणाचे उद्दिष्टे पूर्ण करणे.
- ५) RSETIs योजनेतर्गत प्रशिक्षित युवकांना ²ON केचे कर्ज मिळवून देणे व स्वरोजगार उभा करण्यास मदत करणे.

८. केंद्र शासन व राज्य शासनाच्या विविध योजना/ कार्यक्रम/ अभियानांचा लाभ महिलांना मिळवून देणे, जसे प्रधानमंत्री आवास योजना- ग्रामीण (PMAY-G).

- १) स्वयं सहाय्यता गटातील १०० टक्के लाभार्थी महिलांना घरकुलांचा लाभ मिळवून देणे. (उदा. प्रधानमंत्री आवास योजना-ग्रामीण, रमाई आवास योजना, शबरी आवास योजना. पारधी आवास योजना, आदिम आवास योजना, यशवंतराव चव्हाण मुक्त वसाहत योजना, अटल बांधकाम कामगार आवास योजना इ.).
- २) प्रधानमंत्री आवास योजना-ग्रामीण व राज्य पुरस्कृत ग्रामीण आवास योजनेच्या सहाय्याने अभियानातील स्वयं सहाय्यता गटांना उपजीविकेचे स्रोत उपलब्ध होण्यासाठी घरकुल मार्ट सुरु करणे व स्वयं सहाय्यता समूहांमधील महिलांचे गवंडी प्रशिक्षण आयोजित करून त्यांना घरकुल बांधकामाची संधी देणे.
- ३) शासनाच्या आरोग्य व पोषण विषयक योजनांचा लाभ स्वयं सहाय्यता समूहांतील महिलांना मिळवून देणे.
- ४) शासनाच्या कृषी व पशुसंवर्धन विषयक योजनांचा लाभ प्राधान्याने स्वयं सहाय्यता गटातील महिलांना देणे.
- ५) प्रधानमंत्री जीवनज्योती बिमा योजना (PMJJBY), प्रधानमंत्री स्वास्थ्य बिमा योजना (PMSBY), अटल पेन्शन योजना (APY), प्रधानमंत्री जनधन योजना (PMJDY) इ. या योजनांमध्ये सर्व स्वयं सहाय्यता गटांच्या सदस्यांची नोंदणी करणे.

९. महिलांच्या जीवनमानाचा दर्जा उंचाविण्यासाठी अन्न, पोषण, आरोग्य व स्वच्छता कार्यक्रमातील उपक्रमांची माहिती महिलांना देऊन उपक्रम राबविणे.

- १) प्रत्येक गावात स्वयं सहाय्यता समूहाने अस्मिता योजनेतर्गत सॅनिटरी नॅपकिनची विक्री करणे व स्वयं सहाय्यता समूहांच्या सदस्यांनी अस्मिता योजनेतील सॅनिटरी नॅपकीनचा नियमित वापर व व्यवस्थापन करणे.
- २) स्वयं सहाय्यता समूहाच्या सदस्यांनी शौचालय बांधून त्याचा वापर करणे.
- ३) स्वयं सहाय्यता समूह सदस्यांकडे पोषण परसबागांची निर्मिती करणे.

- ४) महिलांचे हिमोग्लोबीन व BMI तपासणी करून त्यांना पोषणाबाबत मार्गदर्शन करणे.
- ५) ग्रामीण महिलांची व्यसनमुक्ती विषयक जनजागृती करणे जसे तंबाखु मुक्ती, मशेरी मुक्ती, तपकीर मुक्ती, गुटखामुक्ती, दारु मुक्ती इत्यादी.

१०. सामाजिक, शैक्षणिक, सांस्कृतिक व विकासाच्या उपक्रमांमध्ये महिलांचा सहभाग वाढविणे व नावीन्यपूर्ण उपक्रम राबविणे.

- १) जिल्ह्यात ग्रामपंचायत निवडणूकीत निवडून आलेल्या स्वयं सहाय्यता सदस्यांचे पंचायतराज विषयक प्रशिक्षण घेणे व महिला ग्रामसभा व ग्रामसभांमध्ये महिलांचा सक्रिय सहभाग वाढविणे.
- २) ग्रामीण भागातील महिलांना कौटुंबिक हिंसाचार कायदांबाबत मार्गदर्शन करणे व मोफत कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला देणे
- ३) महिलांचा आत्मसन्मान वाढविण्यासाठी शेत दोघांचे (७/१२ वर पती व पत्नीच नाव लावणे) व घर दोघांचे (नमुना नंबर ८ पती व पत्नीच नाव लावणे) संकल्पनेतर्गत पती व पत्नीचे संयुक्त नाव लावणे.
- ४) गावांमधून महिलांचे होणारे स्थलांतर थांबविण्यासाठी MGNREGA अंतर्गत स्वयं सहाय्यता गटातील महिलांना किमान १०० दिवस काम उपलब्ध करून देणे
- ५) महिला सक्षमीकरणासाठी नावीन्यपूर्ण उपक्रम राबविणे. जसे नावीन्यपूर्ण उद्योगांची उभारणी, महिलांचे श्रम कमी व्हावेत यासाठी नावीन्यपूर्ण उपक्रम, स्वयं सहाय्यता गट, ग्रामसंघ व प्रभागसंघांना योजनांच्या अंमलबजावणीमध्ये संघी, सामाजिक समस्या सोडविण्यासाठी सामाजिक उद्योगांची निर्मिती इत्यादी.

इ. महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानाच्या अंमलबजावणीसाठी क्षमता बांधणी कार्यशाळा:

१) दिनांक ८ मार्च २०२१ रोजीच्या जागतिक महिला दिनानिमित्त आयोजित करावयाचे कार्यक्रम

१. जागतिक महिला दिनानिमित्त 'महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियान' राज्यस्तरीय शुभारंभ कार्यशाळा

अभियानाचा शुभारंभ दि. ८ मार्च २०२१ रोजी राज्याचे मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे शुभेहस्ते करण्यात येईल. या कार्यशाळेस मा.उप मुख्यमंत्री, मा. मंत्री (ग्रामविकास), मा. मंत्री (महसूल), मा. मंत्री (महिला व बाल विकास), मा. मंत्री (कृषी), मा. मंत्री (आदिवासी विकास), मा. मंत्री (सामाजिक न्याय), मा.राज्यमंत्री (ग्राम विकास व महसूल), मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन मा. अतिरीक्त मुख्य सचिव (ग्राम विकास व पंचायत राज विभाग) यांच्या प्रमुख उपस्थितीत करण्यात येईल. या कार्यशाळेत अभियान अंमलबजावणी बाबत सर्व जिल्ह्यांना मार्गदर्शन करण्यात येईल.

११. दिनांक ८ मार्च २०२१ रोजी जिल्हा, तालुका व प्रभागस्तरावर महिला मेळाव्याचे आयोजन

जागतिक महिला दिनानिमित्त आयोजित करण्यात येणाऱ्या जिल्हास्तरीय महिला मेळाव्याचे उद्घाटन संबंधित जिल्ह्याचे मा. पालकमंत्री/संबंधित जिल्ह्यातील मा. राज्यमंत्री / मा. जिल्हा परिषद अध्यक्ष / जिल्हाधिकारी/मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांच्या

शुभहस्ते करण्यात यावे. मा. खासदार, मा. अामदार, मा. जिल्हा परिषद उपाध्यक्ष व जिल्हापरिषदेचे पदाधिकारी यांना सदर मेळाव्यासाठी आमंत्रित करण्यात यावे.

तालुका स्तरावर महिला मेळाव्याचे आयोजन करण्यात यावे. सदरील मेळाव्याचे मा. सभापती, पंचायत समिती /गटविकास अधिकारी यांच्या शुभहस्ते उद्घाटन करण्यात यावे. या मेळाव्यास त्या क्षेत्रातील सर्व पदाधिकारी व अधिकारी यांना निमंत्रित करण्यात यावे. सदरील मेळाव्यांमध्ये सहभागी होण्यासाठी अभियानांतर्गत स्वयं सहाय्यता गट सदस्य, ग्रामसंघ प्रभागसंघांचे पदाधिकारी व सदस्यांना निमंत्रित करण्यात यावे.

प्रभागस्तरावर महिला मेळाव्याचे आयोजन करण्यात यावे सदरील मेळाव्याचे उद्घाटन संबंधित प्रभागाचे जिल्हा परिषद सदस्य यांच्या शुभहस्ते करण्यात यावे. सदरील मेळाव्यास त्या क्षेत्रातील सर्व पदाधिकारी,ग्रामसंघ व प्रभागसंघांचे पदाधिकारी आणि अधिकारी यांना निमंत्रित करण्यात यावे. सदरील मेळाव्यांमध्ये सहभागी होण्यासाठी अभियानांतर्गत स्वयं सहाय्यता गट सदस्य, ग्रामसंघ व प्रभागसंघांच्या सदस्यांना निमंत्रित करण्यात यावे.

III. दिनांक ८ मार्च २०२१ रोजीच्या जागतिक महिला दिनानिमित्त स्वयं सहाय्यता गटांच्या उत्पादनांचे प्रदर्शन व विक्रीचे आयोजन करणे

जागतिक महिला दिनानिमित्त आयोजित करण्यात येणाऱ्या जिल्हास्तरीय महिला मेळाव्यात संबंधित जिल्ह्यातील अभियानांतर्गत निर्माण करण्यात आलेल्या स्वयं सहाय्यता गटांनी तयार केलेल्या वस्तु व उत्पादनांचे प्रदर्शन व विक्रीचे आयोजन करण्यात यावे. यासाठी गटांची संख्या जिल्हा अभियान संचालक, महाराष्ट्र राज्य ग्रामिण जीवनोन्नती अभियान तथा मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी निश्चित करावी.

IV. दिनांक ८ मार्च २०२१ रोजीच्या जागतिक महिला दिनानिमित्त जिल्हा, तालुका, प्रभाग व गावस्तरावर महिला मेळाव्यात मार्गदर्शन व जाणीव जागृती करणे

अभियानांतर्गत शासनाच्या विविध विभागांचा चांगल्या प्रकारे कृतीसंगम व्हावा यासाठी दिनांक ८ मार्च २०२१ रोजी आयोजित मेळाव्यात शासनाच्या विविध विभागाच्या महिलांसाठी तयार करण्यात आलेल्या योजनांची माहिती देण्यात यावी.

क) अस्मिता योजना, सुमतीबाई सुकळीकर उद्योगिनी महिला सक्षमीकरण योजना विषयक महिलांचा सहभाग वाढविण्यासाठी प्रबोधन व जनजागृती करावी.

ख) महिलांचे आरोग्य चांगले रहावे यासाठी परसबाग संकल्पना, सामाजिक सुरक्षा योजनांविषयक महिलांचे प्रबोधन व्हावे यासाठी मार्गदर्शन करण्यात यावे.

ग) जिल्हास्तरावरील मेळाव्यात मान्यवरांच्या शुभहस्ते प्रातिनिधीक स्वरूपात फिरता निधी , समुदाय गुंतवणुक निधी व बँकेच्या कर्ज धनादेशांचे वाटप करण्यात यावे.

घ) संबंधित जिल्ह्यात सर्वाधिक कर्ज वितरण करणाऱ्यांना बँकांचा सत्कार मान्यवरांच्या शुभहस्ते सदरील मेळाव्यात करण्यात यावा.

ड) गावस्तरावर दिनांक ८ मार्च रोजी राज्यातील प्रधानमंत्री आवास योजना ग्रामीण व इतर राज्य पुरस्कृत ग्रामीण आवास योजनांतर्गत ज्या स्वयं सहाय्यता समूह सदस्यांचे घराचे काम पुर्ण झालेले आहे त्यांचा गृहप्रवेश कार्यक्रम आयोजित करणे

च) गावस्तरावर ज्या स्वयं सहाय्यता समूह सदस्यांना प्रधानमंत्री आवास योजना ग्रामीण व इतर राज्य पुरस्कृत ग्रामीण आवास योजनांतर्गत घरकुल मंजूर करण्यात आलेले आहे, त्यांच्या घराचे बांधकामाचा शुभारंभ करणे

२) जिल्हास्तरीय कार्यशाळा

दिनांक ९ मार्च २०२१ रोजी जिल्हास्तरावर जिल्हा अभियान संचालक तथा मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, जिल्हा अभियान सहसंचालक तथा प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा व जिल्हा अभियान व्यवस्थापन कक्ष यांच्यामार्फत कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात येईल सदरील कार्यशाळेत जिल्ह्यातील सर्व शासकीय विभागाचे अधिकारी, गट विकास अधिकारी व महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्ती अभियानातील जिल्हा व तालुकाकक्षातील कर्मचारी यांना निमंत्रित करण्यात येईल. सदरील कार्यशाळेत महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानाबाबत सविस्तर मार्गदर्शन करण्यात येईल.

३) तालुकास्तरीय कार्यशाळा

दिनांक १० मार्च २०२१ रोजी तालुकास्तरावर गटविकास विकास अधिकारी व तालुका अभियान व्यवस्थापन कक्ष कार्यशाळेचे आयोजन करतील. या कार्यशाळेसाठी त्या तालुक्यातील सर्व शासकीय विभागाचे अधिकारी, व महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्ती अभियानातील तालुकाकक्षातील सर्व कर्मचारी, ग्रामसेवक/ ग्राम विकास अधिकारी, क्लस्टर कोऑर्डिनेटर, सर्व समुदाय संसाधन व्यक्ती, प्रभागसंघाचे पदाधिकारी यांना निमंत्रित करण्यात येईल. या कार्यशाळेत महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानाबाबत सविस्तर मार्गदर्शन करण्यात येईल व अंमलबजावणी आराखडा तयार करण्यात येईल.

४) गावस्तरीय कार्यशाळा

दिनांक ११ मार्च २०२१ रोजी गावस्तरावर सरपंच, ग्रामसेवक, ग्रामसंघ व क्लस्टर कोऑर्डिनेटर कार्यशाळेचे आयोजन करतील. या कार्यशाळेसाठी ग्रामसंघांचे पदाधिकारी व सदस्य, समुदाय संसाधन व्यक्ती, आशा, अंगणवाडी सेविका, स्वयं सहाय्यता गटातील महिलांना निमंत्रित करण्यात येईल. या कार्यशाळेत महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानाबाबत सविस्तर मार्गदर्शन करण्यात येईल व गावामध्ये दिनांक ५ जून २०२१ पर्यंत राबविण्यात येणा-या अभियानाच्या उपक्रमांचा अंमलबजावणी आराखडा तयार करण्यात येईल.

ई. महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानाची अंमलबजावणी :

१. दिनांक ८ मार्च २०२१ ते ३१ मार्च २०२१

महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियान उपक्रम क्रमांक १,२,३ व ७ मधील महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानाचे १०० टक्के उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी कार्य करण्यात येईल.

२. दिनांक १ एप्रिल २०२१ ते ५ जून २०२१

महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानाच्या सर्व १० उपक्रमांवर सदर कालवधीमध्ये काम करण्यात येईल. यामध्ये सर्व शासकीय विभाग भाग घेतील.

उ. महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानास^० चा प्रचार व प्रसिध्दीसाठी माहिती शिक्षण व संवाद (IEC) कार्यक्रम

-महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानांतर्गत राज्यात राबविण्यात येणाऱ्या विविध उपक्रमांची जन जागृती, प्रचार-प्रसिध्दी करण्यासाठी माहिती, शिक्षण व संवाद (IEC) च्या विविध उपक्रमांचा जसे- Mass मिडीया, Outdoor मिडीया, Social मिडीया, Group मिडीया, आंतरव्यक्ती संवाद (IPC), पारंपारीक मिडीया, इ. उपक्रमांचा यथोचित वापर करण्यात यावा.

ऊ. अभियानाची प्रभावी अंमलबजावणी, सनियंत्रण व मूल्यमापन :-

'महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियाना'च्या प्रभावी अंमलबजावणी, संनियंत्रण व मूल्यमापनासाठी राज्य, विभाग, जिल्हा, तालुका व गाव स्तरावर पुढीलप्रमाणे समित्या कार्यरत राहतील.

- राज्यस्तरीय अंमलबजावणी, सनियंत्रण व मूल्यमापन समिती :-

अ.क्र.	पद		पदनाम
१.	अतिरिक्त मुख्य सचिव, ग्राम विकास व पंचायत राज विभाग	:	अध्यक्ष
२.	अतिरिक्त मुख्य सचिव, कृषी विभाग	:	सदस्य
३.	प्रधान सचिव/सचिव, पदुम विभाग	:	सदस्य
४.	प्रधान सचिव/सचिव, आदिवसी विभाग	:	सदस्य
५.	प्रधान सचिव/सचिव, सामाजिक न्याय विभाग	:	सदस्य
६.	संचालक, राज्य व्यवस्थापन कक्ष-ग्रामीण गृह निर्माण	:	सदस्य
७.	उपसचिव (योजना), ग्रामविकास विभाग	:	सदस्य
८.	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान	:	सदस्य सचिव

- विभागस्तरीय अंमलबजावणी, सनियंत्रण व मूल्यमापन समिती :-

अ.क्र.	पद		पदनाम
१.	विभागीय आयुक्त, विभागीय आयुक्त कार्यालय	:	अध्यक्ष
२.	अपर आयुक्त, आदिवासी विकास	:	सदस्य
३.	विभागीय उप आयुक्त, समाज कल्याण	:	सदस्य
४.	बँक क्षेत्रीय अधिकारी	:	सदस्य
५.	उपआयुक्त (विकास), विभागीय आयुक्त कार्यालय	:	सदस्य सचिव

- जिल्हास्तरीय अंमलबजावणी, सनियंत्रण व मूल्यमापन समिती :-

अ.क्र.	पद		पदनाम
१.	जिल्हा अभियान संचालक, महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान तथा मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	:	अध्यक्ष
२.	जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी	:	सदस्य
३.	जिल्हा आरोग्य अधिकारी	:	सदस्य

४.	कृषी विकास अधिकारी	:	सदस्य
५.	जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी	:	सदस्य
६.	शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक व माध्यमिक), जिल्हा परिषद	:	सदस्य
७.	प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प	:	सदस्य
८.	उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत), जिल्हा परिषद	:	सदस्
९.	उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग)	:	सदस्य
१०.	जिल्हा माहिती अधिकारी	:	सदस्य
११.	जिल्हा अग्रणी बँक व्यवस्थापक	:	सदस्य
१२.	प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा	:	सदस्य सचिव

वरील तत्क्यामध्ये नमुद अधिकारी त्यांच्या विभागाच्या योजनांच्या अंमलबजावणीचे व संनियंत्रण करतील तर जिल्हा अभियान व्यवस्थापन कक्ष, महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान समन्वयाचे काम करतील.

- तालुकास्तरीय अंमलबजावणी, संनियंत्रण व मूल्यमापन समिती :-

अ.क्र.	पद		पदनाम
१.	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती	:	अध्यक्ष
२.	बाल विकास प्रकल्प अधिकारी	:	सदस्य
३.	सहाय्यक गट विकास अधिकारी	:	सदस्य
४.	गट शिक्षणाधिकारी	:	सदस्य
५.	तालुका आरोग्य अधिकारी	:	सदस्य
६.	तालुका कृषी अधिकारी,	:	सदस्य
७.	कृषी अधिकारी	:	सदस्य
८.	पशुधन विकास अधिकारी	:	सदस्य
९.	विस्तार अधिकारी, पंचायत	:	सदस्य
१०.	तालुका व्यवस्थापक (सर्व	:	सदस्य
११.	बँक प्रतिनिधी	:	सदस्य
१२.	तालुका अभियान व्यवस्थापक	:	सदस्य सचिव

वरील तत्क्यामध्ये नमुद अधिकारी त्यांच्या विभागाच्या योजनांच्या अंमलबजावणीचे व संनियंत्रण करतील तर जिल्हा अभियान व्यवस्थापन कक्ष, महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान समन्वयाचे काम करतील. तर तालुका अभियान व्यवस्थापन कक्ष, महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान हे समन्वयाचे काम करतील.

- ग्रामपंचायतस्तरीय अंमलबजावणी ,संनियंत्रण व मूल्यमापन समिती :-

अ.क्र.	पद		पदनाम
१.	सरपंच,ग्रामपंचायत	:	अध्यक्ष
२.	उप सरपंच, ग्रामपंचायत	:	सदस्य
३.	ग्रामसंघ अध्यक्ष	:	सदस्य

अ.क्र.	पद		पदनाम
४.	ग्राम रोजगार सेवक, मनरेगा	:	सदस्य
५.	ग्रामसंघ, सचिव	:	सदस्य
६.	ग्रामसंघ, कोषाध्याक्ष	:	सदस्य
७.	आशा	:	सदस्य
८.	अंगणवाडी सेविका	:	सदस्य
९.	मुख्याध्यापक, जिल्हा परिषद, शाळा	:	सदस्य
१०.	समुदाय संसाधन व्यक्ती-१	:	सदस्य
११.	क्लस्टर कोऑर्डिनेटर	:	सदस्य
१२.	ग्रामसेवक/ग्राम विकास अधिकारी	:	सदस्य सचिव

वरील प्रमाणे राज्य, विभाग जिल्हा, तालुका व गावपातळीवर अभियानाचे संनियंत्रण करण्यासाठी देण्यात आलेल्या जबाबदारीनुसार संबंधित अधिकारी नियमित आढावा घेऊन बैठकांचे आयोजन करून अभियानांतर्गत केलेल्या कार्यवाहीचा आढावा घेतील. तसेच जिल्हा, तालुका व गाव भेटी (Field Visits) देऊन अभियानाची प्रत्यक्ष पाहणी करतील. जिल्हा संनियंत्रण समिती Video Conference द्वारे आढावा नियमित आढावा घेतील तसेच क्लस्टर व तालुकास्तरावरून MIS Formats मध्ये अभियानाबाबतची अद्यावत करण्यात येईल.

ॠ) महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानाचे मूल्यमापन:-

दि. ८ मार्च २०२१ ते दिन ५ जून २०२१ या कालावधीत महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानाची अंमलबजावणी झाल्यानंतर अभियानात राबविण्यात आलेल्या उपक्रमांचे मूल्यमापन करण्यात येईल. उत्कृष्ट जिल्हा व तालुका निवडण्याचे निकष सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट -अ मध्ये देण्यात आलेले आहेत. -महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानामध्ये उत्कृष्ट कार्याचा गौरव/ पुरस्कार स्वरूप व वितरण कार्यक्रमाबाबत स्वतंत्रपणे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान यांच्यामार्फत कळविण्यात येईल.

ए) महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानाच्या राज्यस्तरावरील शुभारंभ कार्यक्रम व जिल्हा व तालुका व प्रभागस्तरावरील कार्यशाळांसाठी खर्चाची तरतुद

वरील प्रमाणे राज्यस्तरावर आयोजित महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानाचा शुभारंभ तसेच जिल्हा, तालुका व प्रभागस्तरावर आयोजित करण्यात येणाऱ्या कार्यशाळांसाठी आवश्यक खर्च राष्ट्रीय ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानांतर्गत खालील लेखाशिर्षातून भागविण्यात यावा.

अ.क्र.	उपक्रम	लेखाशिर्ष
१.	B२.२.५	क्षमता बांधणी प्रशिक्षण व कार्यशाळा
२.	E२	विपणन, ब्रँडिंग व पॅकेजिंगसाठी
३.	D५	ज्ञान व्यवस्थापन / प्रचार प्रसिद्धी

ऐ) कोविड -१९ संबंधित शासनाने घालून दिलेल्या नियमांचे पालन करणे

“महासमृद्धी महिला सक्षमीकरण अभियानांतर्गत” विविध उपक्रम व जागतिक महिला दिनानिमित्त महिला मेळाव्याचे आयोजन करताना शासनाने तसेच स्थानिक प्रशासनाने कोविड-

१९ च्या संबंधाने घालून दिलेल्या सर्व नियमांचे पालन करण्यात यावे. सामाजिक/भौतिक अंतर राखणे, सॅनिटायझरचा वापर करणे व चेहऱ्यावर मास्क परिधान करण्यात यावेत.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२१०२२३१२४१०२९२२० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(प्रविण जैन)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव.
२. मा. सभापती, विधान परिषद यांचे खासगी सचिव.
३. मा. अध्यक्ष, विधानसभा यांचे खासगी सचिव.
४. मा. मुख्यमंत्री यांचे अतिरिक्त मुख्य सचिव व प्रधान सचिव.
५. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव,
६. मा. विरोधी पक्षनेते, विधानसभा/ विधान परिषद यांचे खासगी सचिव.
७. मा. मंत्री (ग्राम विकास) यांचे खासगी सचिव.
८. मा. राज्यमंत्री (ग्राम विकास) यांचे खासगी सचिव.
९. मा. सर्व पालकमंत्री तथ मंत्री यांचे खासगी सचिव.
१०. मा. मुख्य सचिव यांचे उप सचिव.
११. अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, नियोजन/ वित्त/ सामाजिक न्याय/ आदिवासी विकास/ कृषी/पदुम
१२. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान
१३. संचालक, राज्य व्यवस्थापन कक्ष-ग्रामीण गृहनिर्माण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१४. आदिवासी विकास आयुक्त, नाशिक.
१५. समाज कल्याण आयुक्त, पुणे.
१६. सर्व विभागीय आयुक्त.
१७. सर्व जिल्हाधिकारी.
१८. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद.
१९. उपसचिव (योजना), ग्रामविकास विभाग
२०. सर्व उपायुक्त (विकास), विभागीय आयुक्त कार्यालय.
२१. संचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय.
२२. सर्व गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती.
२३. निवड नस्ती.

परिशिष्ट अ

पुरस्कार निवडीसाठीचे निकष :

अ.क्र.	राबविलेले उपक्रम	पारितोषिकासाठी निवडीचे निकष	कमाल गुण	गुणांकन पद्धती (टक्केवारीच्या प्रमाणात गुण देण्यात येतील)
१.	स्वयं सहाय्यता गट, ग्रामसंघ व प्रभागसंघाच्या माध्यमातून महिलांच्या सक्षम संस्था निर्माण करणे.	६) स्वयं सहाय्यता समूह स्थापना करणे. ७) ग्रामसंघ स्थापना करणे. ८) प्रभाग संघ स्थापना करणे. ९) उत्पादक गट स्थापन करणे. १०) स्वयं सहाय्यता समूह, ग्रामसंघ व प्रभागसंघाचे खाते उघडणे.	१०	महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानांतर्गत निश्चित करून दिलेले खालील उद्दिष्टे पूर्ण करणे (उदा. प्रत्येक घटकाचे १००% उद्दिष्ट साध्य झाल्यास २ गुण, ९०% झाल्यास १.८० गुण, त्यानुसार कमी गुण कमी होत जातील)
२.	महिलांना पायाभूत प्रशिक्षण व उद्योजकता विकासासाठी कौशल्य प्रशिक्षण देऊन त्यांची क्षमता बांधणी करणे.	६) स्वयं सहाय्यता समूहाच्या जीवनचक्रानुसार प्रशिक्षणे देणे. ७) ग्रामसंघाच्या जीवनचक्रानुसार प्रशिक्षणे देणे. ८) प्रभागसंघाच्या जीवनचक्रानुसार प्रशिक्षणे देणे. ९) उत्पादक संघाच्या जीवनचक्रानुसार प्रशिक्षणे देणे. १०) प्रभागसंघाच्या सहाय्याने जिल्ह्यात एक समुदाय प्रशिक्षण केंद्र उभारणे.	१०	महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानांतर्गत निश्चित करून दिलेले खालील उद्दिष्टे पूर्ण करणे (उदा. प्रत्येक घटकाचे १००% उद्दिष्ट साध्य झाल्यास २ गुण, ९०% झाल्यास १.८० गुण, त्यानुसार कमी गुण कमी होत जातील)
३.	महिलांचे उपजीविकेचे स्रोत वाढविण्यासाठी उत्पादन व सेवा क्षेत्रात उद्योग निर्मितीसाठी निधी व कर्ज वितरीत करणे.	६) फिरता निधी वितरीत करणे. ७) समुदाय गुंतवणूक निधी वितरीत करणे. ८) ग्रामसंघ व प्रभागसंघांना Startup निधी वितरीत करणे. ९) उत्पादक संघांना बीज भांडवल व मुलभूत सुविधा निधी वितरीत करणे. १०) बँकेमार्फत कर्ज उपलब्ध करून देणे.	१०	महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानांतर्गत निश्चित करून दिलेले खालील उद्दिष्टे पूर्ण करणे (उदा. प्रत्येक घटकाचे १००% उद्दिष्ट साध्य झाल्यास २ गुण, ९०% झाल्यास १.८० गुण, त्यानुसार कमी गुण कमी होत जातील)

अ.क्र.	राबविलेले उपक्रम	पारितोषिकासाठी निवडीचे निकष	कमाल गुण	गुणांकन पध्दती (टक्केवारीच्या प्रमाणात गुण देण्यात येतील)
४.	महिलांच्या उत्पादनांचे मार्केटींग करण्यासाठी आकर्षक ब्रॅन्डींग व पॅकेजिंगवर काम करणे.	<p>६) ब्रॅन्डींग व पॅकेजिंगसाठी स्वयं सहाय्यता गटांनी तयार केलेली प्रमुख किमान पाच उत्पादने निवडणे.</p> <p>७) ब्रॅन्डींग व पॅकेजिंगसाठी प्रशिक्षण व अभ्यास दौ-यांचे आयोजन करणे.</p> <p>८) जिल्ह्याचा एक ब्रॅन्ड विकसित करणे</p> <p>९) निवडलेल्या उत्पादनाचे उत्कृष्ट पॅकेजिंग करणे</p> <p>१०) निर्माण केलेल्या ब्रॅन्डची प्रसिध्दी करणे</p>	१०	प्रत्येक उपक्रम पूर्ण केल्यास २ दोन गुण देण्यात येतील. उपक्रम न राबविल्यास त्याचे गुण देय राहणार नाहीत.
५.	महिलांच्या उत्पादनांची विक्री करण्यासाठी प्रदर्शन, कॉप-शॉप, सहकारी व कॉर्पोरेट मॉलमध्ये उत्पादने विक्रीची संधी उपलब्ध करून देणे.	<p>६) ग्रामीण भागात जिल्हा परिषद, पंचायत समित्या, तालुका विक्री केंद्र, ग्रामपंचायत इत्यादी शासकीय गाळ्यांमध्ये स्वयं सहाय्यता गटांचे उत्पादने विक्रीसाठी कॉप-शॉप सुरु करणे</p> <p>७) शहरी भागातील गृहनिर्माण सोसायट्यांमधील रहिवाश्यांना धान्य, फळे, भाजीपाला, दुध, अंडी इत्यादी उत्पादने विक्री करण्यासाठी कॉप-शॉप सुरु करणे</p> <p>८) सहकारी व कॉर्पोरेट मॉलमध्ये स्वयं सहाय्यता गटांना त्यांची उत्पादनांचे प्रदर्शन व विक्रीसाठी संधी देणे</p> <p>९) पर्यटनस्थळ, प्रेक्षणीय स्थळे व तिर्थस्थळांच्या ठिकाणी विक्री केंद्रे सुरु करणे</p>	१०	प्रत्येक उपक्रम पूर्ण केल्यास २ दोन गुण देण्यात येतील. उपक्रम न राबविल्यास त्याचे गुण देय राहणार नाहीत.

अ.क्र.	राबविलेले उपक्रम	पारितोषिकासाठी निवडीचे निकष	कमाल गुण	गुणांकन पद्धती (टक्केवारीच्या प्रमाणात गुण देण्यात येतील)
		१०) महिलांनी तयार केलेले उत्पादने ऑनलाईन व GeM सारख्या मॉर्केटींग प्लॅटफॉर्मवर उपलब्ध करून देणे		
६.	स्वयं सहाय्यता गटांमार्फत शासनाचे विविध विभाग, कार्यालये, संस्था, पंचायतराज संस्था यांना सेवा व साहित्य पुरवठा करणे.	६) केंद्र शासन किंवा राज्य शासनाच्या विभाग/कार्यालयाशी सामंजस्य करार करणे. ७) सामंजस्य करार केल्यानंतर प्रत्येक विभागातून स्वयं सहाय्यता समूहांच्या उत्पादनाची खरेदीसाठी ऑर्डर्स मिळविणे ८) शासकीय, निम शासकीय, सहकारी कार्पोरेट इ.कार्यालयांना सेवा पुरविणे. ९) शासकीय कार्यालय/आवारांमध्ये असलेल्या उपहारगृह स्वयं सहाय्यता गटांना चालविण्यासाठी देणे. १०) स्वयं सहाय्यता समूहासाठी उद्योग आधार व अन्न परवाना मिळविणे.	१०	प्रत्येक उपक्रम पूर्ण केल्यास २ दोन गुण देण्यात येतील. उपक्रम न राबविल्यास त्याचे गुण देय राहणार नाहीत.
७.	बेरोजगार युवक-युवतींना रोजगार व स्वयंरोजगारांच्या संधी उपलब्ध करून देणे.	६) बेरोजगार युवक-युवतींच्या जनजागृतीसाठी मेळावे आयोजित करणे. ७) दीन दयाळ उपाध्याय ग्रामीण कौशल्य योजनेतर्गत जिल्ह्यांना दिलेले प्रशिक्षणाचे उद्दिष्टे पूर्ण करणे ८) दीन दयाळ उपाध्याय ग्रामीण कौशल्य योजनेतर्गत प्रशिक्षित युवक-युवतींना प्रकल्प अंमलबजावणी यंत्रणेमार्फत रोजगार उपलब्ध करून देणे. ९) RSETIs योजनेतर्गत जिल्ह्यांना दिलेले प्रशिक्षणाचे उद्दिष्टे पूर्ण करणे.	१०	दीन दयाळ उपाध्याय ग्रामीण कौशल्य योजना व RSETIs अंतर्गत जिल्ह्यास निश्चित करून दिलेले खालील उद्दिष्टे पूर्ण करणे. (उदा. प्रत्येक घटकाचे १००% उद्दिष्ट साध्य झाल्यास २ गुण, ९०% झाल्यास १.८० गुण, त्यानुसार कमी गुण कमी होत जातील)

अ.क्र.	राबविलेले उपक्रम	पारितोषिकासाठी निवडीचे निकष	कमाल गुण	गुणांकन पध्दती (टक्केवारीच्या प्रमाणात गुण देण्यात येतील)
		१०) RSETIs योजनेतर्गत प्रशिक्षित युवकांना बँकेचे कर्ज मिळवून देणे व स्वरोजगार उभा करण्यास मदत करणे.		
८.	केंद्र शासन व राज्य शासनाच्या विविध योजना/कार्यक्रम/अभियानांचा लाभ महिलांना मिळवून देणे, जसे प्रधानमंत्री आवास योजना- ग्रामीण (PMAY-G).	<p>६) स्वयं सहाय्यता गटातील १०० टक्के लाभार्थी महिलांना घरकुलांचा लाभ मिळवून देणे. (उदा. प्रधानमंत्री आवास योजना-ग्रामीण, रमाई आवास योजना, शबरी आवास योजना. पारधी आवास योजना, आदिम आवास योजना, यशवंतराव चव्हाण मुक्त वसाहत योजना, अटल बांधकाम कामगार आवास योजना इ.).</p> <p>७) प्रधानमंत्री आवास योजना-ग्रामीण व राज्य पुरस्कृत ग्रामीण आवास योजनेच्या सहाय्याने अभियानातील स्वयं सहाय्यता गटांना उपजीविकेचे स्रोत उपलब्ध होण्यासाठी घरकुल मार्ट सुरु करणे व स्वयं सहाय्यता समूहांमधील महिलांचे गवंडी प्रशिक्षण आयोजित करून त्यांना घरकुल बांधकामाची संधी देणे.</p> <p>८) शासनाच्या आरोग्य व पोषण विषयक योजनांचा लाभ स्वयं सहाय्यता समूहांतील महिलांना मिळवून देणे.</p> <p>९) शासनाच्या कृषी व पशुसंवर्धन विषयक योजनांचा लाभ प्राधान्याने स्वयं सहाय्यता गटातील महिलांना देणे.</p> <p>१०) प्रधानमंत्री जीवनज्योती बिमा योजना (PMJJBY), प्रधानमंत्री स्वास्थ्य बिमा योजना (PMSBY),</p>	१०	प्रत्येक उपक्रम पूर्ण केल्यास २ दोन गुण देण्यात येतील. उपक्रम न राबविल्यास त्याचे गुण देय राहणार नाहीत.

अ.क्र.	राबविलेले उपक्रम	पारितोषिकासाठी निवडीचे निकष	कमाल गुण	गुणांकन पध्दती (टक्केवारीच्या प्रमाणात गुण देण्यात येतील)
		अटल पेन्शन योजना (APY), प्रधानमंत्री जनधन योजना (PMJDY) इ. या योजनांमध्ये सर्व स्वयं सहाय्यता गटांच्या सदस्यांची नोंदणी करणे.		
९.	महिलांच्या जीवनमानाचा दर्जा उंचाविण्यासाठी अन्न, पोषण, आरोग्य व स्वच्छता कार्यक्रमातील उपक्रमांची माहिती महिलांना देऊन उपक्रम राबविणे.	<p>६) प्रत्येक गावात स्वयं सहाय्यता समूहाने अस्मिता योजनेतर्गत सॅनिटरी नॅपकिनची विक्री करणे व स्वयं सहाय्यता समूहांच्या सदस्यांनी अस्मिता योजनेतील सॅनिटरी नॅपकीनचा नियमित वापर व व्यवस्थापन करणे.</p> <p>७) स्वयं सहाय्यता समूहाच्या सदस्यांनी शौचालय बांधून त्याचा वापर करणे.</p> <p>८) स्वयं सहाय्यता समूह सदस्यांकडे पोषण परसबागांची निर्मिती करणे.</p> <p>९) महिलांचे हिमोग्लोबीन व BMI तपासणी करून त्यांना पोषणाबाबत मार्गदर्शन करणे.</p> <p>१०) ग्रामीण महिलांची व्यसनमुक्ती विषयक जनजागृती करणे जसे तंबाखु मुक्ती, मशेरी मुक्ती, तपकीर मुक्ती, गुटखामुक्ती, दारु मुक्ती इत्यादी.</p>	१०	प्रत्येक उपक्रम पूर्ण केल्यास २ दोन गुण देण्यात येतील. उपक्रम न राबविल्यास त्याचे गुण देय राहणार नाहीत.
१०	सामाजिक, शैक्षणिक, सांस्कृतिक व विकासाच्या उपक्रमांमध्ये महिलांचा सहभाग वाढविणे व नावीन्यपूर्ण उपक्रम राबविणे.	<p>६) जिल्ह्यात ग्रामपंचायत निवडणूकीत निवडून आलेल्या स्वयं सहाय्यता सदस्यांचे पंचायतराज विषयक प्रशिक्षण घेणे व महिला ग्रामसभा व ग्रामसभांमध्ये महिलांचा सक्रिय सहभाग वाढविणे.</p> <p>७) ग्रामीण भागातील महिलांना कौटुंबिक हिंसाचार कायद्याबाबत मार्गदर्शन करणे व मोफत</p>	१०	प्रत्येक उपक्रम पूर्ण केल्यास २ दोन गुण देण्यात येतील. उपक्रम न राबविल्यास त्याचे गुण देय राहणार नाहीत.

अ.क्र.	राबविलेले उपक्रम	पारितोषिकासाठी निवडीचे निकष	कमाल गुण	गुणांकन पद्धती (टक्केवारीच्या प्रमाणात गुण देण्यात येतील)
		<p>कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला देणे</p> <p>८) महिलांचा आत्मसन्मान वाढविण्यासाठी शेत दोघांचे (७/१२ वर पती व पत्नीच नाव लावणे) व घर दोघांचे (नमुना नंबर ८ पती व पत्नीच नाव लावणे) संकल्पनेतर्गत पती व पत्नीचे संयुक्त नाव लावणे.</p> <p>९) गावांमधून महिलांचे होणारे स्थलांतर थांबविण्यासाठी MGNREGA अंतर्गत स्वयं सहाय्यता गटातील महिलांना किमान १०० दिवस काम उपलब्ध करून देणे</p> <p>१०) महिला सक्षमीकरणासाठी नावीन्यपूर्ण उपक्रम राबविणे. जसे नावीन्यपूर्ण उद्योगांची उभारणी, महिलांचे श्रम कमी व्हावेत यासाठी नावीन्यपूर्ण उपक्रम, स्वयं सहाय्यता गट, ग्रामसंघ व प्रभागसंघांना योजनांच्या अंमलबजावणीमध्ये संघी, सामाजिक समस्या सोडविण्यासाठी सामाजिक उद्योगांची निर्मिती इत्यादी.</p>		
	एकूण		१००	

टिप : वरील तक्त्यातील मुद्दा क्रमांक १, २, ३ व ७ चे मुल्यांकन दिनांक ३१ मार्च २०२१ अखेर करण्यात यावे व उर्वरीत मुद्द्यांचे मुल्यांकन दिनांक ५ जून २०२१ अखेर करण्यात यावे.